

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มนุษย์เป็นทรัพยากรอันสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีสติปัญญา ความคิด
 สามารถที่จะพัฒนาตนเองและประเทศชาติได้ พื้นฐานที่สำคัญที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
 ก็คือ การให้การศึกษ เพื่อช่วยให้ดำเนินชีวิตไปด้วยดี ปัจจุบันนี้ ประเทศต่าง ๆ ทั่ว
 โลก ต่างก็พัฒนาทางการศึกษากันอย่างไม่หยุดยั้ง วิทยาการต่าง ๆ เจริญก้าวหน้า
 จนตามไม่ทัน จากคำกล่าวที่ว่า ยิ่งความเจริญทางวัตถุมีมากเท่าใด ความเจริญทางด้าน
 จิตใจของมนุษย์ก็จะยิ่งน้อยลง ก็ยังคงเป็นความจริงจนถึงปัจจุบันนี้ ทั้งนี้ถ้าจะสังเกต
 ถึงสภาพทั่วไปของสังคมเราแล้ว จะพบว่ามีความสับสนวุ่นวาย และสาเหตุประการ
 สำคัญที่เราต่างก็ยอมรับกันก็คือ การขาดวินัยของชนในชาตินั้นเอง ถ้าเราจะพิจารณา
 ถึงความหมายของคำว่า "วินัย" จะพบว่ามันมีข้อสรุปความหมายจากแหล่งอ้างอิง ได้ดังนี้

ความหมายของวินัย

วินัย จากความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525
 หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ส่วนสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติได้
 ให้ความหมายของคำว่า วินัย ว่าการควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายข้อ
 บังคับ ระเบียบแบบแผนและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพื่อความสุขในชีวิตของ
 คนและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

ความหมายดังกล่าว จะเน้นถึงเรื่องของการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ
 ซึ่ง ชม ภูมิภาค (2525:14) ให้ความเห็นว่า การปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์นั้น
 มิใช่เพราะกลัวถูกลงโทษ หรือถูกตำหนิติเตียน แต่สิ่งที่จะบังคับให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
 หรือระเบียบนั้น ก็คือจิตใจของตนเอง เป็นเรื่องเตือนใจไม่ว่าจะอยู่ต่อหน้าหรือลับหลัง
 การปฏิบัติเช่นนี้ คือการมีวินัยในตนเอง เช่นเดียวกับ สุโท เจริญสุข (2520:107)

ที่กล่าวว่า พฤติกรรมที่อยู่ในการควบคุมอันก่อให้เกิดผลดี และความก้าวหน้าทั้งมวล พฤติกรรมที่อยู่ในการควบคุมนี้ รวมถึงการควบคุมตนเองด้วย ซึ่งสอดคล้อง กับ สุชา และสุรางค์ จันทน์เอม (2515:190) ที่ว่า การรู้จักปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนด กฎเกณฑ์ที่กลุ่มใดตกลงกันขึ้นเพื่อให้สังคมนั้น ๆ อยู่ด้วยกันอย่างราบรื่นมีความสุขโดยอาศัยการฝึกอบรมให้รู้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง

จะเห็นได้ว่า การที่จะอบรมสั่งสอนหรือฝึกฝนให้เด็กได้มีวินัยนั้น ประการสำคัญที่ควรคำนึงถึงก็คือ การมีวินัยในตนเอง หรือการควบคุมตนเอง ทั้งนี้เพราะวินัยของบุคคลนั้น มีความหมายหรือความสำคัญมากต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เมื่อทุกคนยึดมั่นอยู่ในวินัยที่แท้จริงแล้ว ก็จะกระทำแต่สิ่งที่ดีงามที่ถูกต้องที่ควร เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของสังคมนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น ความเลวร้ายต่าง ๆ ก็จะไม่เกิด สังคมก็จะอยู่กันอย่างสงบสุข ส่งผลความเจริญมั่นคงให้กับประเทศชาติด้วย

การสร้างเสริมวินัย

ครู มีบทบาทที่สำคัญมากในการปลูกฝังระเบียบวินัย ครูไม่เป็นแต่เพียงผู้สอนให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎกติกาเท่านั้น แต่ครูจะต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตามกฎนั้น ๆ ด้วย (ทรรศนิยา กัลยาณมิตร 2526:42) ระเบียบวินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กทุกคน ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ การทำงานในที่ใดหากขาดระเบียบวินัย ย่อมจะทำให้ผลงานที่ออกมานั้นไม่ได้ออกดีเท่าที่ควร (สุชา และสุรางค์ จันทน์เอม 2515:211) เมื่อเป็นเช่นนั้น เรื่องของระเบียบวินัย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่ครูจะต้องปลูกฝังอบรมให้เด็กได้มีความรู้ ทักษะจนเกิดเป็นนิสัย และมีเจตคติที่ดีที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก ดังที่ ทวี ทอแก้ว และอบรม สนิทนิล (2517:19) มีความเห็นว่า เรื่องของวินัยนั้นมักใช้ในความหมายซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล หรือ หมู่คณะ ดังนั้นวินัยที่พึงปรารถนา ที่ควรปลูกฝังให้เด็กนั้น ควรประกอบด้วย คุณสมบัติ ดังนี้ คือ

1. การเสียสละเพื่อหลักมนุษยธรรม เช่นความเป็นอิสระภาพ ยุติธรรม และเสมอภาค

2. ยอมรับนับถือความมีศักดิ์และสิทธิของทุกคน
3. ความมีประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งกว่าการปล่อยปละละเลย
4. ส่งเสริมความเป็นผู้นำ ที่สามารถทำงานร่วมกับหมู่คณะได้
5. มีจุดมุ่งหมายเป็นของตนเอง

นอยฤดี จงพยุหะและคณะ (2516:134-135) เสนอแนะว่า วินัยที่ควรสร้างนั้นมี 2 ประเภทคือ วินัยสำหรับตนเอง เช่นการรู้จักบังคับตนเอง ปฏิบัติงานตามหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ตรงต่อเวลา เป็นต้น และวินัยสำหรับหมู่คณะ ซึ่งได้แก่รักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความคุมตนเองให้เป็นไปตามข้อตกลงของหมู่คณะ เป็นต้น และยังเสนอแนะต่อไปอีกว่า ลักษณะของวินัยที่ดีนั้น ยังต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. ต้องเกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ
2. เคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น
3. มีความสามัคคีปรองดอง
4. มีความเคารพซึ่งกันและกัน
5. หวังระลึกว่าเด็กจะเจริญงอกงามทุกวิถีทาง ทั้งกาย อารมณ์ สมอง

และสังคม

6. รู้จักบังคับตนเอง

ในการปกครองชั้นเรียนเพื่อที่จะให้นักเรียนปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยที่ดีนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอน หรือโรงเรียน จะต้องออกระเบียบข้อบังคับ หรือข้อปฏิบัติมาใช้กับนักเรียนนั้น ควรให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าได้ถูกบังคับ ควรให้นักเรียนได้เข้าใจเหตุผล และเห็นดีเห็นงามจากการปฏิบัตินั้น และการปฏิบัติที่ถูกระงับก็ควรเป็นไปตามลักษณะพื้นฐานส่วนตัวของผู้นั้น เป็นราย ๆ ไป (พนัส หัสนาคินทร์ 2513:215) เช่นเดียวกับกับ เบอ์นาร์ค (Bernard 1972:207) ซึ่งศึกษาพบว่า เด็กต้องการวินัยที่เกิดจากความรู้อย่างยิ่ง ความเข้าใจ มากกว่าการใช้อำนาจภายนอกมาบังคับ

จอห์น ฮอลต์ (John Holt) กล่าวไว้ในหนังสือโรงเรียนแบบเสรี (Freedom and Beyond) ซึ่งแปลโดย ชุมศรี รักษ์วนิชพงศ์ เวช (2520:

140-144) เกี่ยวกับการปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของเด็กนั้นอยู่ภายใต้แห่ง กฎ
ทั้ง 3 คือ กฎของธรรมชาติหรือความเป็นจริง กฎวัฒนธรรมของสังคมหรือมนุษย์
และกฎของผู้มีอำนาจเหนือกว่า ซึ่งอย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า เรื่องของการปลูกฝัง
ระเบียบวินัยนั้นมักจะมีส่วนสัมพันธ์กับกฎและระเบียบซึ่งโรงเรียนก็มักจะมีบทลงโทษ
เมื่อนักเรียนประพฤติผิด แมคเสน (Madsen 1973: 25-27) ได้เสนอแนะว่า
การฝึกวินัยที่ไคเดล จะต้องมีการชมเชยหรือลงโทษบ้างตามแต่กรณี ซึ่งการใช้วิธีการ
ชมเชยหรือลงโทษนั้น จะมีผลมากในกลุ่มเด็กโตมากกว่าเด็กเล็ก

ปัจจุบันการปกครองประเทศใช้ระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นในการปลูกฝัง
เพื่อให้เด็กมีระเบียบวินัยที่ทำงานนั้น ควรให้สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตย
ซึ่งกาญจนา หาสิตะพันธุ์ (2517:203-204) เสนอแนะว่า

1. ครูควรเป็นผู้แนะแนวทางมากกว่าใช้วิธีการ
2. การลงโทษต้องเป็นไปตามเหตุผล
3. จัดบรรยากาศการเรียนด้วยความเคารพเชื่อต่อกัน
4. ครูต้องยอมรับในเด็กทุกคน
5. ควรให้เด็กได้เข้าใจถึงกฎเกณฑ์และร่วมกันวางกฎของตัวเอง
6. ให้อำนาจหน้าที่ของตน
7. ครูต้องติดตามศึกษาพฤติกรรมเด็กเพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น
8. ต้องให้เด็กเข้าใจตนเอง

ส่วน ชม ภูมิภาค (2525:136-137) เสนอแนะไว้ว่า

1. ต้องให้นักเรียนเข้าใจในวิธีการของประชาธิปไตย
2. ต้องสร้างวินัยให้กับเด็กตั้งแต่แรกก้าวเข้ามาในโรงเรียน
3. ให้นักเรียนเป็นผู้วางระเบียบวินัยด้วยตนเอง
4. ระเบียบวินัยยอมเปลี่ยนแปลงได้
5. ต้องมีการอบรมสั่งสอนในทุกโอกาส

ปรีชา วิทโค (2524: ง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การฝึกครูประจำการ
ในการประยุกต์หลักพฤติกรรมเพื่อสร้างและรักษาพฤติกรรมที่อยู่ในระเบียบวินัย

ในชั้นเรียน ทพบว่า พฤติกรรมที่ไม่อยู่ในระเบียบวินัยของนักเรียนในชั้นเรียนของครูประจำการที่ไม่ได้รับการฝึกเกิดขึ้นมากกว่าชั้นเรียนของครูประจำการทุกกลุ่มที่ได้รับการฝึกด้วยวิธีต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งจะเห็นได้ว่าเรื่องของระเบียบวินัยนั้น เป็นเรื่องนามธรรม ครูจะต้องใช้เทคนิควิธีการและตัวอย่างที่เหมาะสมกับวัยของเด็กจึงจะได้ผล โรงเรียนและครูควรตระหนักถึงความสำคัญว่าเป็นหน้าที่ของครูทุกคนในโรงเรียนจึงต้องให้ตัวอย่างที่ดีหรือสิ่งแวดล้อมที่ดีแก่เด็ก (ปรีชา จันทร์ลธิเวช 2523:27) ดังที่ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2526:51 - 52) กล่าวถึงบรรยากาศของการเรียนการสอนไว้ว่า การจัดบรรยากาศที่ประทับใจให้เด็กเกิดความรู้สึกและซาบซึ้ง เช่น พิธีวันแรกเข้าเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมที่สะอาดสวยงาม การแทรกคุณธรรมในกิจกรรมต่าง ๆ วิธีสอนโดยอ้อมที่ดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอ ตลอดเวลา เป็นวิธีการที่ถูกต้องในการปลูกฝังให้นักเรียนมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ หน้าที่ เสียสละ ซื่อสัตย์ และเข้าใจแก่นแท้ของธรรมชาติ จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งต้องการความร่วมมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และตัวนักเรียนเอง

มหาวิทยาลัยสุโขทัย ชรรมาชิราช (2525:217) เสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างเสริมวินัย ไว้ดังนี้

1. ความมีระเบียบวินัยขึ้นอยู่กับการศึกษาอบรมเป็นสำคัญ ต้องใช้เวลาและค่อยเป็นค่อยไป โดยใช้วิธีจริงจังดีกว่าวิธีบังคับ
2. การฝึกระเบียบวินัยยอมอดแทรกเข้าไปได้เสมอเกือบทุกวิชา
3. ควรฝึกจนเกิดเป็นนิสัย เพื่อให้เกิดความเคยชิน
4. ความมีวินัยในตนเองคือ วินัยสูงสุดที่พึงปรารถนา

ในการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้กับเด็กนั้น จะต้อคำนึงถึงวัยแต่ละวัย ซึ่งจะมีผลต่อการปลูกฝังเป็นอย่างมาก คือในเด็กทารกจนถึงอายุ 7 ขวบ ใช้หลักการหลอมหลึก ไม่ให้ลงโทษทางกาย และเด็กวัยนี้ต้องได้รับการควบคุมอย่างใกล้ชิดจากผู้ใหญ่ เด็กอายุ 10 - 12 ปี ใช้หลักการแสวงหารางวัลและการชมเชย และเด็กอายุ 13 ปีขึ้นไป ใช้หลักการทำให้ผู้อื่นเห็นชอบ ชอบเลียน

แบบการกระทำซึ่งเป็นที่ยอมรับชมชอบของผู้อื่น (ทวงเคียน พันธุมนาวัน และเทียนช
ประจันปัจจนิก 2520:207-209) ในส่วนของกรรฐจักรักภักษาวินัยภายในกลุ่มนั้น
ทศนา แชนมณี (2526:73) กล่าวไว้ว่า ในเด็กอายุ 11 ขวบ มีความรู้สึกอยาก
ให้เพื่อนทุกคน รู้จักรักภักษาวินัยภายในกลุ่ม อยากให้เพื่อนรู้จักความมีน้ำใจ ไม่เอา
เปรียบ ไม่รังแก ไม่ทำลายข้าวของที่ขอยืมไป สำหรับ อาคม สรสุชาติ (2524:
9 - 16) ให้ความเห็นว่า การพัฒนาจิตใจเด็กแบ่งออกได้ 3 ระยะ คือ ในระยะ
ขวบปีแรก เป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ระยะที่ 2 อายุ 2 - 6
ปี เป็นระยะของการสร้างนิสัยที่ทำงาน ซึ่งเด็กจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์
ของสังคมและจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้นจนเป็นนิสัย ส่วนระยะสุดท้ายอายุ 6 - 12 ปี
เป็นระยะเตรียมเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี การพัฒนาเด็กในระยะนี้ ควรเน้นด้านการสร้าง
ระเบียบวินัย การประหยัด การกีฬา เป็นต้น

สุจิต เพียรชอบ (2522:51) กล่าวว่า ครูควรได้ถือโอกาสปลูกฝังค่านิยมให้แก่นักเรียนในขณะที่ดำเนินการสอน โดยแทรกลงไปในบทเรียน เช่นค่านิยมเรื่อง
ความมีวินัย ควรปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีระเบียบ รู้จักบังคับใจและ
หักห้ามใจตนเอง โดยการสร้างสถานการณ์ที่จะปลูกฝังความมีระเบียบวินัยให้เกิดขึ้น
กับนักเรียนที่ตนสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุมณ อมรวินัย (2522:102) ที่ว่า
วิธีการปลูกฝังค่านิยมที่ไ้ผล คือ การให้เด็กได้พบกับสถานการณ์ที่แท้จริงในโรงเรียน
หรือพบกับสถานการณ์จำลองในห้องเรียน โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้น เพื่อให้
นักเรียนได้เผชิญปัญหาในกระบวนการทางสังคมอย่างแท้จริง

จากการปลูกฝังการสร้างเสริมวินัยตามลักษณะดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเรื่อง
ของการฝึกอบรมให้นักเรียนให้เกิดความมีวินัยในตนเองนั้น นับว่ามีความสำคัญและ
จำเป็นอย่างยิ่ง สังคมโลกก็ตามตามยุคคณาในสังคมนั้นยังขาดความเป็นระเบียบวินัย ขาด
คุณธรรม มีความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ซึ่งนับวันจะมีเพิ่มมากขึ้นในสังคมปัจจุบัน สังคม
นั้นก็ขาดความเป็นเอกภาพ ไม่มีความมั่นคง และถ้าสังคมไทยเป็นเช่นนี้แล้ว ประเทศ
ชาติก็จะเกิดความสับสนปั่นป่วน การพัฒนาไม่เจริญเท่าที่ควร และก็ขาดความมั่นคงใน
ที่สุด

การจักกิจกรรมสร้างเสริมวินัยนักเรียนของกรุงเทพมหานคร

คงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ปัญหาในสังคมปัจจุบันของเรานั้น เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องสืบเนื่องกับวัฒนธรรมและวินัยของคนในชาติเป็นส่วนใหญ่ การละเลยวัฒนธรรมอันดีงามของไทย หันไปรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติมายึดถือปฏิบัติโดยมิได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ทำให้เกิดปัญหามากมายประการ ระเบียบวินัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมหย่อนยาน ละเลย ไม่นำพา นำมาซึ่งความยุ่งยากสับสน อาจมองเห็นโทษได้ในหลาย ๆ เรื่อง เป็นต้นว่า การไม่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง การขาดความรับผิดชอบ ทั้งในระบบหน่วยงานและในระบบครอบครัว การแสวงหาผลประโยชน์โดยขาดคุณธรรม การหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของบ้านเมือง เรื่องเหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากความอ่อนแอหย่อนยานทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น การแก้ปัญหาดังกล่าว จึงต้องพิจารณาจากสาเหตุ นั่นคือ จำเป็นต้องมีการพัฒนาและเสริมสร้างวัฒนธรรม ความมีระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นแก่คนในชาติ (สัมพันธ์ ทองสมัคร 2527: 18) ซึ่งในการสร้างเสริมวินัยให้แก่มนุษย์นั้น รัฐได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ซึ่งได้กำหนดงานวัฒนธรรมไว้เป็นแม่บท โดยระบุเรื่องงานและภารกิจที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันไปกับการพัฒนาอื่น ๆ พร้อมกันอย่างกว้าง ๆ 6 ประการ และ 1 ใน 6 ประการนั้น ก็ได้แก่การเร่งทำนุบำรุงศาสนา ให้เป็นที่ยึดมั่นทางจิตใจ และพัฒนาจริยธรรมของประชาชนให้มีความมีระเบียบวินัยทั้งส่วนตนและส่วนรวม

การจักกิจกรรมมีความสำคัญในการสร้างเสริมให้นักเรียนได้กระทำในสิ่งที่ตนสนใจ การจักกิจกรรมเป็นการกระทำโดยนักเรียนและครูร่วมกันปฏิบัติ นอกเหนือจากกิจกรรมเตรียมแผนการสอน เช่น การแข่งกีฬา การจัดนิทรรศการ การจัดชุมนุม เป็นต้น (กรมวิชาการ 2522: 11) และโดยเหตุที่การเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนและครูจักกิจกรรมเพื่อเสริมหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนได้มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยอันพึงปรารถนา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้วางระเบียบในการแบ่งประเภทของกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของการจักกิจกรรมไว้ดังนี้

1. กิจกรรมลูกเสือ อนุภาซาท เนคนาวี หรือกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์
2. กิจกรรมศาสนา
3. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
4. กิจกรรมส่งเสริมกาชเกษกรและสหกรณ
5. กิจกรรมการไชทองสมุก
6. กิจกรรมส่งเสริมกวรไชสินค้าไทย
7. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวกตลอด
8. กิจกรรมทัศนศึกษา
9. กิจกรรมนันทนาการ
10. กิจกรรมส่งเสริมวิชาการทาง ๆ ในหลักสูตร (กรมวิชาการ 2523:2)

ถ้าพิจารณาจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดให้มีกิจกรรมสร้างนิสัย ทั้งแท้น ปร.1 - ปร.6 ไว้ 6 ประเภทด้วยกันคือ

1. กิจกรรมเนนพัฒนาทางสุขภาพกายและใจ
2. กิจกรรมเนนพัฒนาทางสติปัญญา
3. กิจกรรมเนนพัฒนาทางสังคม
4. กิจกรรมเนนพัฒนาทางศิลปและวัฒนธรรม
5. กิจกรรมเนนพัฒนาทางจริยธรรมและชนบธรรมเนียมประเพณี
6. กิจกรรมเนนความสนใจเกี่ยวกับสถานที่และอาชีพของชุมชน (กรมวิชาการ 2522:124)

จะเห็นว่า การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมหลักสูตรดังกล่าวเนน มีมากมายหลายประการ และในสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันเนน ครูยังยึดที่จะสอนในเรื่องของเนื้อหาวิชามากกว่าที่จะคำนึงถึงการสอนโดยการยึดการจัดกิจกรรม และถ้าจะสังเกตให้เนนชัดแล้ว การจัดกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมเนนไม่มีการคอเนนเอง มักจะจัดตามโอกาสหรือตามกำหนดระยะเวลาของโครงการ และกิจกรรมที่จัดขึ้นเนนก็เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนนเรียนไม่มีโอกาสที่จะปฏิบัติคออกันจนเกิดความเคยชินคอเป็นนิสัย ดังเช่นเสมอมา นาคะเวช (2527:7) กล่าวถึงการฝึกนิสัย ขยัน ประหยัด มีวินัย และมีความ

รับผิดชอบของนักเรียนประถมศึกษาในญี่ปุ่นว่า ในระยะเวลา 9 ปี ที่เด็กอยู่ในโรงเรียน จะถูกฝึกจนติดเป็นนิสัย คนญี่ปุ่นจึงกลายเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค ชอบขายมากกว่าชอบซื้อ

สำหรับการสร้างเสริมวินัยตามนโยบายของรัฐบาลนั้น สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้กำหนดแผนการทำงานหลักไว้ 3 แผน คือ

1. แผนสร้างหรือแผนศึกษาค่านิยม เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและวินัยแห่งชาติ
2. แผนสู้หรือแผนป้องกัน และรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
3. แผนเสริม หรือแผนเสริมสร้างพื้นฐานทางวัฒนธรรม

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ออกคำสั่งที่ สวช.271/2526 ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2526 เรื่องแนวการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม และวินัยแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแผนสร้าง โดยกำหนดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม และวินัยที่ควรดำเนินการคือ

1. กิจกรรมประเภทที่เห็นผลชัดเจนในระยะนั้น ได้แก่การแต่งกายให้สะอาด ถูกต้องตามระเบียบ และการไว้ทรงผมให้เหมาะสมกับสภาพการเป็นนักเรียนนักศึกษา
2. กิจกรรมประเภทที่ปรากฏเป็นพฤติกรรมดาวร อันได้แก่
 - 2.1 การรักษาความสะอาดสถานที่ราชการ บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย และสาธารณสถาน เช่น ทิ้งขยะลงในที่เก็บขยะ ทัศนศึกษาสถาน โดยอาจจัดเป็นกิจกรรมของลูกเสือ อนุชาชาค เนตรนารี เป็นบางครั้งหรือในโอกาสเทศกาลต่าง ๆ
 - 2.2 การตรงต่อเวลา เช่น ไป-กลับโรงเรียนตรงเวลา ทำงานในหน้าที่เสร็จตามกำหนด ตรงต่อเวลาเมื่อมีการนัดหมาย
 - 2.3 การเคารพกฎจราจร เช่น มีมารยาทในการใช้รถใช้ถนน ปฏิบัติตามสัญญาณไฟจราจร, ข้ามถนนตรงทางม้าลายหรือใช้สะพานลอย ไม่โทษประตูด โดยสาร กล่าวคำขอบคุณต่อพนักงานขับรถโดยสาร
 - 2.4 การเคารพธงชาติ โดยแสดงความเคารพธงชาติ ตามเวลาที่

ทางราชการกำหนด โดยเข้าใจความหมาย และความสำคัญของธงชาติ

2.5 กิจกรรมเกี่ยวกับการประหยัดและออม เช่นมีการฝากเงิน ออมทรัพย์ การไม่ใช้เครื่องประดับฟุ่มเฟือย ไม่เสต สุรา ยาเสพติด หรือบุหรี่

2.6 การรู้จักใช้สิทธิ และละเว้นการใช้สิทธิ ตลอดจนป้องกันการละเมิดสิทธิ เช่น การใช้บริการหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง การเข้าแถว เรียงลำดับในการซื้ออาหาร หรือก่อนขึ้นรถโดยสารประจำทาง

2.7 การรักษาสถาพรณสมบัติ และสิ่งแวดลอม โดยให้สถานศึกษา ครู นักเรียน ถือเป็นเจ้าของสาธาณสมบัติ เช่นต้นไม้ สวนหย่อม ภูโฑรศัพท ใน บริเวณใกล้เคียงกับสถานศึกษานั้น ๆ และให้แจ้งเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ เมื่อเห็นสาธาณสมบัติเกิดความเสียหายหรือถูกทำลาย

การจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ ทางกระทรวงศึกษาธิการ ได้ขอให้กรมต่าง ๆ และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการทุกประเภทและระดับทั้งในส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาค จัดกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุ เป้าหมาย ทั้งนี้ให้เลือกจัดกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง ตามกำลัง ความพร้อมของสถานศึกษา และพึงใช้วิธีการที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จสูงสุดทั้งโดย ตรงและโดยอ้อม

สำหรับในส่วนของกรุงเทพมหานครนั้น รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (นายสมชัย วุฑฒิปรีชา) ในขณะนั้น ได้มีนโยบายสร้างเสริมและปลูกฝังวินัยแก่นักเรียน กรุงเทพมหานคร ให้ถือปฏิบัติเป็นกิจนิสัย และเป็นพฤติกรรมที่ปรากฏแก่สาธาณชน จึงจัดโครงการสร้างเสริมวินัยแก่นักเรียนกรุงเทพมหานคร โดยให้โรงเรียนในเขต กุสุต เขตบางเขน เขตบางรัก และเขตยานนาวา จำนวน 64 โรงเรียน เป็นโรงเรียนทดลองตามโครงการ โดยเริ่มปฏิบัติตั้งแต่เริ่มเปิดเรียนภาคเรียนที่ 2 ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2525 เป็นต้นไป การทดลองนี้ ให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องใน 3 เรื่อง คือ การแต่งกายของนักเรียนสะอาด และถูกต้องตามระเบียบ การเดินทาง กลับบ้านของนักเรียนซึ่งอยู่ใกล้โรงเรียน ให้ครูเวรควบคุมและช่วยเหลือนักเรียนให้ เกิดความเรียบร้อยปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเรียบร้อยและปลอดภัยในการ

ข้ามถนน และการขึ้นรถประจำทางกลับบ้านของนักเรียน ให้มีการจัดระเบียบระหว่างการรอรถประจำทางและอยู่ในความสงบรวมตลอดถึงมารยาทในการโดยสารรถประจำทาง (สำนักการศึกษา 2525: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

จากการทดลองดังกล่าว พร้อมกับติดตามผลอย่างใกล้ชิด ปรากฏว่าเป็นผลดีและได้รับการสนับสนุนจากสื่อมวลชนเป็นอันมาก จึงได้กำหนดเป็นนโยบายให้ทุกเขตและทุกโรงเรียนปฏิบัติตามโครงการโดยสร้างวินัยใน 4 เรื่องคือ

1. การสร้างวินัยในเรื่องการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเครื่องแต่งกาย โดยให้ครูตรวจเครื่องแต่งกายของนักเรียนก่อนกลับบ้าน
2. การสร้างวินัยในการเดินแถวกลับบ้านอย่างเป็นระเบียบโดยให้โรงเรียนสำรวจทิศทางที่นักเรียนเดินกลับบ้าน แล้วให้จัดแถวตามจำนวนทิศทางก่อนปล่อยให้ให้นักเรียนกลับบ้าน โดยแต่ละแถวจัดเป็นระบบหมู่ลูกเสือ ให้ครูควบคุมตามสมควร เด็กหัวหน้าหมู่ให้มีธงถือเป็นสัญลักษณ์ด้วย
3. การสร้างวินัยในการปฏิบัติตามกฎจราจร ในระหว่างที่นักเรียนตามข้อ 2 เดินกลับบ้าน เมื่อต้องข้ามถนน ให้ครูและหัวหน้าหมู่ให้ความช่วยเหลือนักเรียนในแถวให้ข้ามถนนอย่างมีระเบียบเรียบร้อยตามกฎจราจร ทั้งนี้ขอให้มีการแนะนำบทบาทของครู ของนักเรียนหัวหน้าหมู่ และนักเรียนทุกคนให้เข้าใจวิธีปฏิบัติด้วย
4. การสร้างวินัยในการรอรถประจำทาง ให้ครูนำนักเรียนเข้าแถวเดินมาที่หยุดรถประจำทาง แล้วให้เข้าแถวรอโดยอาจจะให้เข้าแถวเรียง 1 หรือ 2 หรือ 3 ตามความเหมาะสม และเมื่อนักเรียนจะลงจากรถ ให้กล่าวคำขอบคุณพนักงานขับรถโดยสุภาพด้วย

ทั้งนี้ให้ถือปฏิบัติพร้อมกันให้ได้ในปีการศึกษา 2526 และให้ถือเป็นนโยบายสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการ ศว.กทม. 2526: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

หลังจากการทดลองตามโครงการแล้ว ได้มีการสรุปการประเมินผลโครงการออกมาดังนี้

1. การแต่งกาย นักเรียนส่วนมากแต่งกายเรียบร้อย เครื่องแบบถูกต้องตามระเบียบ ร้อยละ 95.32 มีเพียงร้อยละ 4.68 ที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ส่วนการสวมรองเท้าคู่ๆ ร้อยละ 80.48 สะอาดเรียบร้อยและถูกระเบียบ ควรปรับปรุงร้อยละ 9.37

2. ความเรียบร้อยและความปลอดภัยในการเดินทาง และการข้ามถนน นักเรียนจัดระเบียบแถวในการเดินทางและข้ามถนนได้เรียบร้อยเหมาะสม ร้อยละ 76.57 และอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ร้อยละ 7.81 ส่วนยังต้องปรับปรุงแก้ไขร้อยละ 23.43 มีการเชื่อฟังหัวหน้ากลุ่มควบคุมและความพร้อมเพรียงในการเดินแถวอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 81.25 และนักเรียนส่วนมากรู้จักปฏิบัติตนและรักษามารยาทขณะเดินแถว รวมทั้งรู้จักการปฏิบัติตามกฎจราจร ร้อยละ 79.69 ยังต้องปรับปรุงแก้ไขร้อยละ 20.31

3. การจัดระเบียบระหว่างการรอตที่ป้ายจอดรถประจำทาง นักเรียนเข้าแถวได้เรียบร้อยเหมาะสม ร้อยละ 76.59 ยังต้องปรับปรุงแก้ไขร้อยละ 23.43

4. มารยาทในการโดยสารรถประจำทาง นักเรียนจะแยกตัวจากแถวและเตรียมตัวขึ้นรถอย่างเป็นระเบียบ ร้อยละ 79.69 และปฏิบัติตนอยู่ในรถประจำทาง และขณะลงจากรถนั้น นักเรียนส่วนมาก ปฏิบัติตนอยู่ในเกณฑ์พอใช้

และได้มีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ เช่น ควรขอเจ้าหน้าที่งานจราจร ช่วยดูแล ควรให้นักเรียนชั้น ป.6 ทำหน้าที่ผู้นำกลุ่มโรงเรียนควรจัดครูควบคุมให้มากขึ้น ควรฝึกอบรมนักเรียนให้มากขึ้น ควรปฏิบัติเป็นประจำเพื่อให้เกิดเป็นนิสัย และควรประสานงานกับ ชสมก. ในการให้รถโดยสารรับเด็กนักเรียน เป็นต้น (สำนักการศึกษา: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

จะเห็นได้ว่า การสร้างเสริมวินัยดังกล่าวให้กับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา นั้นนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะจากการสัมมนาระดับชาติ เรื่องสวัสดิศึกษาเพื่อสวัสดิภาพของประชาชน ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ นั้น ได้เน้นให้เห็นความสำคัญในการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยแห่งชาตินั้น ได้เน้นให้เห็นความสำคัญในการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยทางการจราจร ภายในชุมชน โดยการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยทางการจราจรสำหรับเด็ก

เล็ก ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียน การรักษาความปลอดภัยในการเดินทางไป-กลับโรงเรียน และการเตรียมหาแนวทางให้ความปลอดภัยทางจราจร โดยให้ความสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาสำหรับครู อาจารย์ และใช้เป็นเป้าหมาย ในการพัฒนาความสามารถของการเป็นผู้นำของครูอาจารย์ด้วย (คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ 2526:52-1, 52-4)

วิมล เสวตกนิษฐ์ (2521:98) สุรพล นาควานิช 2521:136) สุรศักดิ์ สันติชัยภูษาโชค (2522:115) ยุทธพร จุนเจือจาน (2522:82) และ พรพิมล สันติหิรัญภาค (2522:105) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเหนือ การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคกลาง การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ ผลการวิจัยสอดคล้องกันว่า พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนเรื่องการรักษาระเบียบวินัยเกี่ยวกับกฎข้อบังคับและการเคารพกฎหมาย อยู่ในสภาพที่ไม่น่าพึงพอใจ โดยพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในชั้นที่ 1 ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ในปี พ.ศ. 2525 ชูชัย สมิตธิโกกร ได้ทำวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเอง ของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมตนเองที่กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีความรู้ความเข้าใจว่าเป็นพฤติกรรมที่ดี ถูกและควรอย่างมากรวม 10 พฤติกรรมนั้น มีพฤติกรรมมีวินัยในตนเองรวมอยู่ด้วย และยังพบต่อไปอีกว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ครู และผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 19 พฤติกรรม (ชูชัย สมิตธิโกกร 2525:ง-จ)

ในปี พ.ศ. 2526 ยุสดี จิระวัฒนกิจ ได้วิจัยเรื่องการศึกษาพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะค่านิยมพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 1 พบว่า พัฒนาการด้านการใช้
เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนสูง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เรื่องการมีระเบียบ
วินัยและเคารพกฎหมาย เกี่ยวกับการรู้จักควบคุมตนเอง ให้ประพฤตินี้เหมาะสมตาม
มารยาท การรู้จักควบคุมตนเองให้ประพฤตินี้เหมาะสมตามแบบแผนประเพณี และ
การตรงต่อเวลาของบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพัฒนาการด้าน
การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สูงกว่านักเรียน
ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (บุสดี จิระวัณภกิจ 2526: 113-117)

ในปี พ.ศ. 2526 อีกเช่นกัน พัทธนา สุนทรสันต์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การ
ทำผิดวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถม
ศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของการทำความผิดทางวินัยของ
นักเรียน เนื่องจาก ตัวเองเป็นอันดับแรก สาเหตุอื่น ๆ ได้แก่ ความบังเอิญ
ความไม่ตั้งใจ การเรียนการสอนของครู กฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน สภาพ
แวดล้อม ตลอดจนสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวตามลำดับ (พัธนา สุนทรสันต์
2526: 9)

กรอว์เลย์ (Grawley 1983: A 2840) ได้ศึกษาถึงทัศนคติของครู และ
นักเรียนที่มีต่อสภาพห้องเรียน กระบวนการและพฤติกรรมนักเรียนในชั้นของครูที่ได้รับการ
การฝึกอบรมด้านวินัยนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของ
ครูที่ได้รับการฝึกอบรมด้านวินัยนักเรียน กับครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม และทัศนคติของ
นักเรียนในชั้นของครูที่ได้รับการฝึกอบรมกับนักเรียนในชั้นที่ครูไม่ได้รับการอบรม ผล
วิจัยพบว่า ครูส่วนหนึ่งยอมรับในโครงการฝึกอบรมด้านวินัยนักเรียน มีเจตคติที่ดีต่อ
โรงเรียนมากกว่านักเรียนในชั้นของครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมด้านวินัยนักเรียน

นอแมนน์ (Naumann 1983: A 354) ได้ศึกษาถึงทัศนคติของผู้ปกครอง 4 กลุ่ม
คือ นิวชาวนิวคา เม็กซิกัน - อเมริกัน และเวียคนาม ที่มีต่อประโยชน์ของกระบวนการ
การฝึกวินัย ในลักษณะแตกต่างกันในโรงเรียนประถมศึกษา ผลวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ปกครอง
ชอบที่จะให้มีการสื่อสารสัมพันธ์กันระหว่างโรงเรียน และนักเรียนเท่ากัน กับใช้วิธีการรักษา
ระเบียบวินัยของโรงเรียน